

Початкова школа і сучасність

Діагностування
внутрішнього стану
дитини

Моніторинг
професійної діяльності
вчителя початкової школи

Навчання і віднімання
в частинах
з математики, 1 клас

Вітер
його властивості
з природознавства, 2 клас

Лексична тема «Дієслово»
навчання
української мови, 3 клас

Використання
методу «Ворона водоїм»
з природознавства, 4 клас

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС

86516

Початкова школа і сучасність

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Виходить щомісяця

№ 1 (29) СІЧЕНЬ 2017

Заснований у вересні 2014 р.

ЗАСНОВНИК
ТОВ «ВИДАВНИЦТВО «БІЛИЙ ТИГР»

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Світлана МАРТИНЕНКО,
ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Надія БІБІК,
ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ДІЙСНИЙ ЧЛЕН НАПН УКРАЇНИ,
ГОЛОВНИЙ НАУКОВИЙ СПІВРОБІТНИК
ВІДДІЛУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

Марія БРАТКО,
КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ДОЦЕНТ,
ДИРЕКТОР УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО КОЛЕДЖУ
КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Алла ЖУКОВА,
КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ДИРЕКТОР
ГІМНАЗІЇ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН № 323
ДАРНИЦЬКОГО РАЙОНУ м. КИЄВА

Василь ЖУКОВСЬКИЙ,
ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»

Олена МАТВІЄНКО,
ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ЗАСТУПНИК ДЕКАНА З НАУКОВОЇ РОБОТИ
ФАКУЛЬТЕТУ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ
НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Тетяна ПУШКАРЬОВА,
КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ДОЦЕНТ,
ДИРЕКТОР СКАНДИНАВСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ
ДАРНИЦЬКОГО Р-НУ м. КИЄВА

Ольга СЛОНЬОВСЬКА,
КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР
ПРИКАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Лариса СОЛОВЕЦЬ,
КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ВІДМІННИК ОСВІТИ УКРАЇНИ,
ЗАСЛУЖЕНИЙ ВЧИТЕЛЬ УКРАЇНИ

Людмила ХОРУЖА,
ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ
КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Ірина ШАПОШНІКОВА,
КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ ПЕДАГОГІКИ І МЕТОДИКИ
ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ ФАКУЛЬТЕТУ ПЕДАГОГІКИ
І ПСИХОЛОГІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Віктор ЮРЧЕНКО,
КАНДИДАТ ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК, ДОЦЕНТ,
ДИРЕКТОР ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ
КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Роман ЯРОШЕНКО,
КАНДИДАТ ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК, ДОЦЕНТ
КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Привітання з Новим Роком
і Різдвом Христовим

2

Світлана МАРТИНЕНКО

Діагностування внутрішнього стану
дитини (про що нам розкажуть
дитячі малюнки, казки, ліплення
та танці)

3

Ольга ЗАРУДНЯ

Моніторинг професійної діяльності
вчителя початкової школи:
від теорії – до практики

8

Катерина РОМАНЕНКО

Виховання у молодшого школяра
ціннісного ставлення до природи

11

Ольга МИРОШНИЧЕНКО

Додавання і віднімання числа
частинами. Зміна різниці внаслідок
зміни одного з компонентів дії
Урок математики, 1 клас

14

Тамара ПЕТРЕНКО

Письмова нумерація чисел 11–20.
Записування чисел під диктовку.
Задачі на зменшення числа на
кілька одиниць та знаходження
суми

Урок математики, 1 клас

16

Тетяна КЛИМЕНКО

Цікавий світ птахів. Складання
таблиць додавання і віднімання
числа 7. Задачі на знаходження
суми й залишку

План-конспект інтегрованого
уроку природознавства та
математики, 1 клас

19

Тетяна КУХАРЕВА

Дидактичний матеріал
до уроків читання в 1 класі
(букварний період)

22

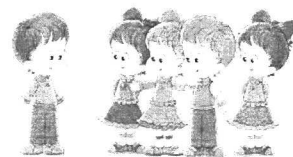
Галина ЗНАЄНКО

Робота з пластиліном.
Ліплення овочів та фруктів
Урок трудового навчання, 1 клас

25

Світлана СОЛОМЕННИК

Закріплення й узагальнення знань
про прикметник
Урок української мови, 2 клас

28

Лариса БАБИЧ

Повітря та його властивості
Урок природознавства, 2 клас

32

Тетяна ЯЩУК

Мовна тема «Дієслово»
Завдання з української мови, 3 клас

35

Алла ЛАЗЕНКО

Використання і охорона водойм
План-конспект уроку
природознавства з використанням
міжпредметних зв'язків, 4 клас

37

Світлана РУДЕНКО

Новорічні дива
Сценарій свята

40

Людмила АКУН

Різдво Христове стукає у вікно
Сценарій виховного заходу

43

**Твори про снігове містечко
учнів школи І–ІІІ ступенів № 263
імені Євгена Коновальця
Деснянського району м. Києва**
Укладено магістранткою
Педагогічного інституту
Київського університету
імені Бориса Грінченка
Інною ГНЕД

46

Як і коли прийшов до нас олівець

15

Кактуси-велети

18

Дерево-календар

34

Рослини-багатії

39

Сестра Мауглі

42

На 1 сторінці обкладинки:
Едуард Порядченко, учень 1-Б класу Спеціалізованої школи №173
з поглибленим вивченням іноземних мов, м. Київ, 6 років

Передплатний індекс: 86516

Виховання у молодшого школяра ціннісного ставлення до природи

Катерина РОМАНЕНКО,

викладач кафедри початкової освіти

Педагогічного інституту

Київського університету

імені Бориса Грінченка, м. Київ

Освітня галузь «Природознавство» в початковій школі передбачає вивчення природи як єдиного матеріального цілого, розгляд її у процесі розвитку, у часі і просторі. Метою галузі є формування природознавчої компетентності молодшого школяра шляхом засвоєння системи інтегрованих знань про природу, способи навчально-пізнавальної діяльності, розвитку ціннісних орієнтацій у різних сферах життєдіяльності та природоохоронної практики. Актуальним постає виховання ціннісного ставлення до природи в учнів початкових класів, оскільки молодшому шкільному віку властиве непрагматичне ставлення, що ґрунтується на суб'єктифікації, коли природні об'єкти стають «значущими»; посилюються мотиви спілкування з природою.

Зміст поняття «цінність» розглядали В. О. Василенко, Е. А. Подольська, М. Шелер та інші вчені. Психологічне підґрунтя виховання ціннісного ставлення особистості складають праці Л. С. Виготського, І. С. Кона, С. Л. Рубінштейна. Структуру «ціннісного ставлення» та механізми формування цієї якості досліджували І. Д. Бех, Л. І. Божович, А. Г. Здравомислов, О. Л. Кононко та інші науковці. На думку вчених, ціннісне ставлення відбивається у світогляді, переконаннях, рефлексивних рисах особистості, воно є свідомим компонентом структури особистості і сприяє творчому освоєнню світу.

У результаті аналізу наукових джерел з'ясовано, що ціннісне ставлення школярів до природи – це внутрішня готовність учнів до екологічно доцільної взаємодії з природою, яка базується на усвідомленні самоцінності об'єктів природи, їх цінності для суспільства і кожної людини зокрема [2].

Формування ціннісного ставлення молодших школярів до природи досліджувалось О. Є. Вінокуровою (Росія) та Г. С. Тарасенко. Характерною особливістю цих досліджень є спрямування виховних методик на задіяння механізмів суб'єктифікації об'єктів природи, внутрішнє прийняття учнями цих об'єктів до системи особистісних цінностей, екологічно доцільну поведінку у природі [3].

У становленні ціннісного та відповідального ставлення молодшого школяра до природи важливе

значення мають екологічні проекти. Реалізація завдань Всеукраїнських екологічних експедицій «Краса і біль України», «Жива вода», «До чистих джерел», «Мій голос я віддаю на захист природи» спонукали педагогів й учнів початкових класів Копачівської ЗОШ І–ІІ ст. (Обухівського району, Київської області) до створення проектів «Моє улюблене дерево», «Друге життя непотрібним речам», «Птахи, ми вас чекаємо», «Пейзаж, що милує око» та багатьох інших. Реалізація цих проектів здійснювалася під час позакласної роботи з природознавства.

Проект «Моє улюблене дерево»

Мета: формування у дітей екологічної культури; збагачення життєвого досвіду прикладами позитивної взаємодії з об'єктами природи.

Програма проекту

1. Ця велика, красива верба росте на узбіччі автомобільної траси Обухів-Васильків. Колись тут проходив великий тракт, вона пам'ятає спочиваючого під кроною Тараса Шевченка. Уяви собі, про що думає сьогодні це самотнє дерево. Відтак:

1. Напиши розповідь від імені цієї Самотньої Верби.

2. Вивчи мікрорайон школи, місцевість в місті чи за містом, де ваша сім'я полюбляє відпочивати. Знайди дерево, що тебе зацікавило своєю історією, незвичайною формою, рідкісним виглядом тощо. Разом із дорослими склади паспорт цього дерева або групи дерев.

Паспорт мого дерева № ____

Назва дерева _____

Місце «прописки» _____

(назва міста, району, вулиці та ін.)

Короткий опис місця, де росте дерево _____

Орієнтовний вік _____

Окружність стовбура на висоті 1 м (см) _____

Орієнтовна висота дерева _____

На якій висоті дерева починаються гілки _____

Ширина крони _____

Форма крони (зафарбуй зеленим кольором відповідну фігуру):

овальна, кругляста, яйцевидна, розлога, плакуча, трикутна, пірамідальна інша.

Стан ґрунту навколо дерева в радіусі 1–2 м від стовбура (ґрунт ущільнений, витоптаний, вкритий травою тощо) _____

Стан дерева на час вивчення: відмінний; добрий; задовільний; незадовільний. _____

Інша інформація про дерево _____

3. Розкажи про це дерево або дерева своїм друзям. Візьміть їх під свою охорону.

II. Народна мудрість говорить, що кожна людина повинна посадити дерево. Як ти думаєш – чому? Разом з дорослими посади своє дерево – воно буде рости разом з тобою. Уяви, яким воно буде через декілька років.

© Романенко К., 2017

Проект

«Птахи, ми чекаємо на вас»

Мета: формування у дітей екологічної культури збагачення життєвого досвіду прикладами позитивної взаємодії з об'єктами природи.

Програма проекту

1. Уяви своє місто без птахів. Справді сумна картина! Але як важко вижити пташці в місті, особливо в невеликих мікрорайонах, адже в районах новобудов майже відсутні зелені насадження, а дерева та кущі мають велике значення. Це й захист від ворогів пташини «їдальня», місце гніздування.

2. Намалюй або сфотографуй місце в твоєму місті, де пташкам добре живеться.

3. Більшість птахів у місті живе не поодиноко, а зграйками. Разом птахам легше вижити: від ворогів захиститися, їжу разом розшукувати, зігрітися в мороз.

Пропонуємо тобі поспостерігати за зграйкою будь-яких птахів (горобцями, воронами, голубами, чайками, синицями).

4. Замалюй та опиши свої спостереження.

5. Запропонуй план дій приваблення птахів у вашому міському майданчику.

Мої спостереження за _____

Дата _____ час доби _____

Стан погоди _____

Місце спостереження _____

Кількість птахів у зграйці _____

Що робили птахи? _____

Чи є серед них вожак? _____

Як це видно? _____

Що об'єднало птахів у зграю? _____

Як птахи спілкуються між собою? _____

Чим живились? _____

Інші спостереження _____

Мої заходи щодо приваблення птахів _____

6. Обговори свої спостереження з друзями, вчителем, батьками. Напевно, вони допоможуть тобі в реалізації твоїх планів щодо приваблення птахів у вашому дворі чи міському майданчику.

Проект
«Пейзаж, що милує око»

Мета: формування у дітей екологічної культури; збагачення життєвого досвіду прикладами позитивної взаємодії з об'єктами природи.

Програма проекту

1. Чи замислювався ти, що слова «пустеля» та «пустир» мають спільний корінь. Вони походять від слова «пусто», тобто там, де нічого немає. Перетворити пустелю на квітучий сад тобі поки що не під силу, а ось разом із друзями та дорослими перетворити пустир біля твого будинку, школи на маленький зелений «острів» реально.

2. Намалюй пейзаж, що радуватиме око. Можливо, цей малюнок буде образом того, що ти плануєш посадити на пустирі, а ще потрібно скласти програму дій.

План озеленення пустиря

☺ Де знаходиться пустир _____

☺ Засміченість території (зроби відповідну позначку): __ сильна; __ помірна; __ сміття відсутнє.

☺ Які дерева чи кущі на цій території вже ростуть (вид, кількість) _____

☺ Виміряй площину пустиря.

☺ Накресли план пустиря.

☺ Які дерева, кущі плануєте висадити (вид, кількість)?

Обговори свій план озеленення з друзями, вчителями, батьками.

Тож починай справу! Тоді навесні зазеленіють листочки на молодих деревцях, розквітнуть чудові квіти, загудуть бджоли, прилетять птахи. Вони радуватимуть око створеним своїми руками зеленим куточкам рідного міста, села.

Учителі початкової школи проводять також уроки-гри, уроки подорожі, екскурсії, виховні заходи, під

час яких створюють умови, коли учні навчаються висловлювати свою власну думку щодо певних рішень. У майбутньому це сприяє вирішенню конкретних практичних природоохоронних завдань.

Постійна участь у щорічних Всеукраїнських екологічних акціях учнів початкової школи сприяє системній роботі щодо формування ціннісного ставлення школярів до об'єктів природи рідного краю. Учні початкової школи у співпраці зі старшокласниками, учителями, батьками, односельцями виготовляють і розвішують годівнички та шпаківні; висаджують дерева й ознайомлюються з їхньою видовою різноманітністю, умовами їхнього життя і росту; проводять конкурс букетів з сухого природного матеріалу «Замість ялинки – зимовий букет»; з'ясовують біологічні особливості сови вухатої та її охорони, встановлюють штучні гнізда; з'ясовують термін появи ластівки сільської у своїй місцевості та проводять спостереження за першим виводком пташенят; вивчають біологічні особливості білого лелеки та його охорони, паспортизують гнізда птаха; ознайомлюються з птахами Червоної книги України (рідкісним птахом Київщини – *Cunuxa, Tytoalba*); встановлюють взаємозв'язки в живій і неживій природі тощо.

Виховання ціннісного ставлення школярів до природи необхідно починати з першого класу; робити це треба поступово, систематично і не на одному уроці з природознавства, а на всіх, де це можливо, і робити це мають не тільки вчителі початкової школи, а всі педагоги навчального закладу, адже вчителі різних предметів, учні, батьки є жителями однієї Планети, і яким буде її майбутнє – залежить від кожного з нас.

Отже, сьогодні в Україні функціонують державні екологічні програми з формування екологічної культури, екологічної свідомості та екологічного мислення, однак ефект цих програм ще явно недостатній. Залишається актуальною проблема вивчення закономірностей виникнення і становлення психолого-педагогічних механізмів ціннісного ставлення до природи, зокрема формування зачатків екологічного мислення у дитини вже в молодшому шкільному віці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Екологізація навчально-виховного середовища освітнього закладу: навч.-метод. посібник / уклад. Л. В. Романенко, К. А. Романенко та ін. – О. : Обухів. друк. 2010. – 208 с.
2. Екологічне виховання в початковій школі / упоряд.: І. Васильченко, О. Кондратюк. – Київ : Ред. загальн. пед. газ., 2005. – 128 с.
3. Інновації в методиці викладання початкового курсу природознавства. – Луганськ : Альма-матер, 2006. – 86 с.